

Funtsean, adin txikikoa bere familiarekin behar bezala biltzeko edo adin txikikoaren jatorrizko herrialdeko babes-zerbitzuek tutoretza egokia ezartzeko baldintzak eman behar dira, betiere adin txikikoaren segurtasunerako arriskurik ez badago eta berak edo bere senideek jazarpenik jasango ez badute. Babesgabetasun egoeran dauden adin txikikoen kasuetan, adin txikikoen babes-zerbitzuen txosten bat eskatuko da. Bertan, aberriatzea komenigarria den edo ez baloratu beharko da.

Babes-erakundeek adin txikikoen itzuleran ardurarik ez duten arren, haien parte-hartzea ezinbestekoa da, aurretik legezko tutoretza amaituta izatea beharrezkoa baita. Horretarako, baina, araudiak aurreikusten dituen arrazoiak bete beharko dira: besteak beste, babes-neurriak hartzea eragin duten arrazoiak desagertzea edo adin txikikoa beste babes erakunde batera aldatzea. Kasu horretan, erakunde horretan arreta- eta babes-neurriak egokiak direla egiaztatu beharko da, adin txikikoaren beharrianak, adina eta autonomia-maila kontuan hartuta. Kasu guztietan adin txikikoak esan beharrekoa entzun beharko da.

Oraingoz, eskura ditugun datuek adierazten dutenez, orokorrean, jatorrizko herrialdeetako adin txikikoen babes zerbitzuek ez dituzte arreta- eta babes-neurri egokiak ematen, eta, horregatik, zaila da babesgabetasun egoeraren aurrean araudiak aurreikusten dituen baldintzetara itzultzeko aukera izatea. Gainera, adin txikikoek haien herrialdeko agintarien eskutik jasotako trataeraren eraginez jarritako salaketek, adin txikiko marokoarren kasuan gutxienez, haien eskubideen egoerari buruzko zalantzak eta bere osotasun fisikoarekiko arriskuaren gaineko alarmak sortzen dituzte. Gogoratu beharra dago giza eskubideen babeserako nazioarteko araudiak edozein administraziok pertsonen osotasun fisikoa arriskuan jartzea galarazten duela, eta adin txikikoak direnez, hori inguruabar larrigarria da.

Arartekoak uste du babes erakundeak itzulerako txostenean oso rol garrantzitsua duela, haien tutoretzapean dauden adin txikikoak aberriartzeko ezintasunaren eraginez, adin txikikoen babes-araudiaren arabera. Adin txikikoaren egoeraren ebaluazio zehatza egin ostean neurria eragin zuen egoera bukatu dela egiaztatzean eta adin txikikoa entzun ondoren, tutoretza bukatu ahal izango da. Beste babes-erakunde batera aldatzeak eragindako tutoretza legala bukatzean ere, tutoretza amaitzeari dagokion urrats hori ezarritako bermeen arabera egin behar da, hau da, jatorrizko herrialdean aurreikusitako arreta- eta babes-neurriak behar bezala betetzen direla egiaztatuta.

## **HAIEN BEHARREN ARABERA EMANDAKO HEZKUNTZA MAILAKO ERANTZUNARI DAGOKIONEZ**

### **22. Hezkuntza mailako administrazioaren esku-hartzea hizkuntza ikasteko programetan**

Lehen aipatu dugun bezala, harreran hartutako adin txikiko askok ez dituzte ezagutzen gaztelaniaren edo euskararen oinarriko elementuak. Horiek ikasteko beste bide normalizatu batzuk erabiltzen lagundu behar zaie. Sarritan, lehen pausoa gutxieneko ezagutzak edo trebetasunak erakustean datza, intentsitate handiagorekin edo gutxiagorekin.

Hezkuntza sistemak, orain arte, ez ditu erantzun zehatzak izan beharrian horietarako: bai ordea, derrigorrezko hezkuntza jasotzeko adinean dauden adin txikikoentzat (Bigarren Hezkuntza, adibidez), baita helduentzat ere (HHE), baina ez 16 edo 17 urte dituzten nerabe edo gazteentzat. Harrera-zentroak, borondate onez, gabezia horiek gutxitzen saiatu dira eta, oro har, haientzako gaztelania eskolak prestatu dituzte; gehienetan, pertsona boluntarioek ematen dituzte, egunean bi orduz. Kasu batean bakarrik indartu du sistema hori Hezkuntza Sailak: irakasle bat gehiago jarri zuen Arartekoaren ofiziozko esku-hartzearen ondoren.

Erakunde horren ustez, hezkuntza administrazioak bere gain hartu behar du lehen irakaspenen ardura. Beharrezkoak diren giza baliabideak eta baliabide materialak jarriko ditu eta, harrera-zerbitzuen laguntzarekin, egokienak diren antolakuntza-formulak bilatuko ditu.

### **23. Ahalik eta eskolatze normalizatuena erraztea eta bermatzea**

Adin txikiko pertsonen hezkuntza eskubidea guztiz onartuta dute, haien egoera juridikoa gorabehera eta hezkuntza maila guztietan; horregatik, ezin da inolako trabarik egon babes-erakunde arduradunaren iritziz adin txikikoak jarraitu beharrek hezkuntza-jardueretan eta -programetan sartzeko. Horren eraginez, eskolatzeko egokiak diren erantzunak bultzatu behar dira eta adin txikikoari entzun behar zaio, 16 urtetik gorakoa bada, lanean hasi aurreko trebakuntza-baliabideetan parte hartzeko aukera izan dezan.

Hezkuntza administrazioari dagokio, beraz, adin txikiko horiei ahalik eta hezkuntza normalizatuena izatea errazteko eta bermatzeko ardura. Horretarako, kontuan hartu behar dira adina, aurretiazko eskolatzeak eta ikasketak, interesak eta itxaropenak, eta antzeko faktoreak. Hori dela eta, bere beharretara egokitutako hezkuntza mailako erantzuna zail edo ezinezko egiten duten irizpideak berrikusi eta moldatu behar dira. Adibidez:

- Lanari edo lanerako trebakuntzari lotutako zenbait ikastarotan parte hartzeko egoitza-baimena behar da;
- HHEko zenbait zentrok ez dute adinez nagusiak ez diren pertsonak onartzen.
- Adin txikikoentzat interesgarrien eta motzen izan daitezkeen moduluek plaza guztiak beteta izan ditzakete eta horrek adin txikiko horiek bertan matrikulatzea galarazten du;
- Zenbait kasutan, lanerako baimenaren zain dauden bitartean, komenigarria izan daiteke praktikak luzatzea...

Kontua ez da haientzako erantzun zehatzak sortzea, adin txikiko horietako askoren hezkuntza-premia bereziak kontuan hartuta, irizpide jakinak berrikustea eta malgutzera baino, beste premia berezi batzuen kasuan egiten den moduan. Askotan, beharrezkoak izango da baliabideak egokitzea haien pertsona, gizarte eta kultura mailako garapenari mesede egiteko eta jatorrizko eta harrera-tokiko hezkuntza-sistemaren arteko egokitzapena gauzatzeko.

Beharrian horiek, ikasturtea hasita denean askotan sortzen diren eskolatze-eskaerak, zentro batean edo gutxi batzuetan pilatutako arriskuak eta, azkenik, bere beharrianekin

bat datorren hezkuntza mailako erantzuna lortzeko zailtasunak kontuan hartuta, badirudi beharrezkoa dela lurralde bakoitzeko harrera-zentroek eta bertako hezitzaileek, gutxienez, hezkuntza-administrazioan baliagarria izan daitekeen hizketakide bat izatea.

## **24. Profil profesional berrien beharra**

Adin txikiko atzerritarren eskolatze egokia oso zaila izan daiteke, batez ere, lehen aipatu ditugun adinari dagozkion ezaugarriak betetzen dituen edo hezkuntzarako oinarrikoa den hizkuntza behar bezala ez ezagutzean, eta aurreikusi gabeko neurri berritzaileak hartzea eska dezake horrek.

Harrera-zentroetan, arabieraren eta jatorrizko herrialdeen kulturaren ezagutza duten hezitzaileak barneratzea eskatu den bezala, egoera jakinetan, elkarriketa erraz dezakeen eta profil hori duen profesional bat hezkuntza sistemara sartzea beharrezkoa izan daiteke. Bestela, edo beste zereginetarako, ziur aski, interpretazio-zerbitzu bat izatea edo beste elkarte edo talderen batekin laguntza-hitzarmen bat izatea nahikoa izango da. Edonola ere, eskumen edo profil berriak dituzten profesional berriak hezkuntza sisteman sartzeaz edo horiek sisteman parte hartzeaz ari gara.

Beraz, ez da baztertu behar adin txikikoaren intereserako beste neurri batzuk ezartzea: aholkularitza, jatorrizko herrialdeko profesionalak kontratatzea edo arreta hobea eskain dezaketen herrialdeen arteko beste lankidetzeta mota batzuk.

## **OSASUN-ARRETARI DAGOKIONEZ**

### **25. Osasun-sistemak adin txikiko horien oinarriko beharrizanei eman beharreko erantzuna bermatzea**

Osasun-sistemak adin txikikoaren osasun eskubidea bermatu behar du, bai maila psikologikoan, baita maila fisikoan ere, eta haien egoera juridikoarekin lotutako partaidetza eskatzen duten beharrezko izapideak azkar, arin eta berehala betetzen lagundu behar du.

Txostenak argi erakusten du osasun-sistemak erantzun desberdinak ematen dituela, ondorengo faktoreen arabera: adin txikikoak harreran hartu dituen lurraldea, adin txikikoek duten beharrizan mota, edo Osakidetzaren eta dagokion babes-zentro edo babes-erakundearen artean laguntza-hitzarmena (formalizatua edo formalizatu gabea) izatea edo ez izatea.

Egoera hori konpontzea beharrezkoa eta premiazkoa da. Osasun-sistema publikoak adin txikiko horien osasun-eskubidea bermatu behar du, egoera edozein dela ere. Horretarako, esaterako, harreran hartutako adin txikikoen hasierako osasun-egoera nolakoa den aztertu behar da, txertoen egutegi bat osatu behar da, adin txikiko bakoitzari dagozkion Osasun Identifikazio Txartela eman behar zaio, beharrezkoak izan daitezkeen eta laguntza katalogoei dagozkien medikazioen edo esku-hartzeen gastuak onartu behar dira... Konpondu ez den beste beharrizan zehatz bat ez dago osasunarekin lotuta, do-